

Сақифдан бир каззоб ва бир озорчи чиқади

14:03 / 17 июнь 1709

لَا أَقْرَبُكَ نُمْلًا نَبِ دَمْحُم نَع
هَلَلًا ذُبَع نَب رِبَاجُ تِيَّار
فِلْحَي هُنَع هَلَلًا يَضَر
لُجَّ دَلَا دِيَّاص نَبَانَا هَلَلَاب
هَلَلَاب فِلْحَتَا تُتْلُقَف
فِلْحَي رَمُعُ تَعَمَس يِّنَا لَأَق
يَلَّصَّ يِّنَلَا ذُنَع كَلَذَى لَع

مَلَفَ مَلَسَ وَهَيْلَعُ هَلَلَا وَبَأُو مَلَسُمُ هَاوَرُ. هَرْكُنِي دُوَادُ.

Муҳаммад ибн Мункадир розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Жобир ибн Абдуллоҳнинг Ибн Соидни Дажжол деб ўйлаб, бунга Аллоҳ номи билан қасам ичаётганини кўриб, «(Шундай эканига) Аллоҳга қасам ичяпсизми?» дедим. У: «Мен Набий соллаллоху алайҳи васалламнинг ҳузурларида Умарнинг ҳам шундай деб қасам ичганини эшитганман, ўшанда Набий соллаллоху алайҳи васаллам уни бундан қайтармаганлар», деди».

Муслим ва Абу Довуд ривоят қилганлар.

Шарҳ: Ибн Сайёдни Дажжол деб қаттиқ ишонадиган саҳобалар ҳам бўлган экан. Аммо Ибн Сайёд ҳақидаги ҳамма маълумотларни солиштириб чиққандан сўнг унинг Дажжол эмаслиги, аммо Дажжолнинг баъзи сифатларига эга бўлган, бир вақтлар пайғамбарликни даъво қилган нохуш одам эканлиги ғолиб бўлади.

هُلَلَا يَضَرُّ لَفُونَ يَبَأُ نَع
نُبِ هَلَلَا ذُبَعُ تِيَّارُ: لَأَقُ هُنَع
هُنَعُ هَلَلَا يَضَرُّ رِيَّابُ زَلَا
ةَبَقَعُ يَلَعُ أَبُولُ صَم
شِيْرُقُ تَلَعَجَفُ، هُنِي دَمُ لَا

رَمَّ يُّتَحُّ سُّانِلَاوِ، هَيْلَعُ رُمَّت
رَمُعُ نُبِ هَلَلَا ذُبَعِ هَيْلَعِ
مَالُّ سِلَا لِقَافٍ، فَاقِوْفِ
أَهْرَرَكِّو، بِيْبُخِ أَبَا كَيْلَعِ
تُنُّكَ دَقْلٍ، هَلَلَاوِ أَمَّا، أَثَالَتِ
أَثَالَتِ أَهْرَرَكِّو، آذَهُ نَعَكَ أَهْنَا
تُمْلَعِ أَمَّ تُنُّكَ نِي، هَلَلَاوِ أَمَّا
مَحْرَلَلِ أَلُوصِ وَأَمَّاوَقِ أَمَّاوَصِ
أَهْرَشَا تَنْ أُمَّ أَلِ، هَلَلَاوِ أَمَّا
رَمُعُ نُبَا دَفَنْ مُمَّت، رِيخُ هُمَّ أَلِ
ذُبَعُ فِقْوَمِ جَاجْخَلَا غَلَبَفِ
هَيْلَلِ لَسْرَافِ هُلُوقِوِ هَلَلَا
يَفَيُّ قَلُّ أَفِوِ عِذْجِ نَعَلِ زَنْ أَفِ

يَلِإِلَاسِرَأُمُّثِدُوَهَيَلِرُوبُق
رُكَبِيَبَاتَنَبَءَامَسَأَمُّأ
نَأَتَبَأَفُ، هُنَعُهُلِلَايَضَر
أَهَيَلَعَدَاعَأَفُ، هَيَتَأَت
وَأَيِّنَيَتَأَتَلَلُوسِرَلَا
كُبَحَسَيِنَمَكُيَلِإِنَثَعُبَأَل
تَبَأَفُ: لَأَقُ، كِنُورُقِب
يَّتَحَكَيِتَأَلِلَلَأَوُ: تَلَأَقَو
يَنُبَحَسَيِنَمَيَلِإِنَثَعُبَت
يَنُورَأُ: لَأَقَفُ: لَأَقُ، يَنُورُقِب
مُّثِدُهَيَلُغَنَدَخَأَفُيَتِبَس
لَخَدِيَّتَحُفَّذَوَتَيَقَلَطُنَا
يَنَتِيَأَرَفِيَكُ: لَأَقَفُ، أَهَيَلَع

تَلِاقِ؟ هَلْ لِي وَدَعْبُ تُغَنِّصِ
هُ، هَيْ نُدْ هَيْ لَع تَدَسُّ فَاكُتِيَّ أَر
، كَتَرِخَا كُي لَع دَسُّ فَاو
اي: هَلْ لِي وَقَتِ كُنَّا يَنْغَلِبِ
أَنَا، نِي قِاطِنِ لِي تَأَذَنُ بَا
أَمَّا نِي قِاطِنِ لِي تَأَذَنُ هَلْ لِي أَو
مَاعَطِي هِبُ غَفَرَا تَنْكُفِ أَمُّ هُدْحَا
هُ هَلْ لِي لِي صِ هَلْ لِي لِي وَسَرِ
يَبَا مَاعَطِي وَ مَلَسُو هَيْ لَع
رِخَا لِي أَمَّا أَو بَاوَدَلَا نِي مِرْكَبِ
أَلِي تَلِي أَرْمَلَا قِاطِنِ فِ
لِي وَسَرِ نِي أَمَّا، هُنَّ عِي نَغْتَسِتِ
هَيْ لَع هَلْ لِي لِي صِ هَلْ لِي

فِي قَتِّ يَفِّ نَأْنِ تَدَحِّ مَلَسَو
بِأَذْكُلِ أَمَّافٍ، أَرِي بُمَّو أَبَّأَذْك
أَلَفُ رِي بُمُّلِ أَمَّأَوْ هَانِي أَرْف
مَاقَفٍ: لَأَقُ، هَائِي إِالِ كُؤَلِ إِخِ
هَؤَرٍ. أَهْ عَجَّ أَرِي مَلَوِ وَهَنْع
يِ ذِمَّرْتِ لَأَوْ مَلَسُم

Абу Навфал розияллоху анхудан ривоят қилинади:

«Мадинага кетадиган йўлда Абдуллоҳ ибн Зубайрнинг осиб қўйилганини кўрдим. Қурайшликлар ҳам, бошқа одамлар ҳам унинг олдидан ўтишар эди. Бир пайт унинг олдидан Абдуллоҳ ибн Умар ўтаётиб, тўхтаб, уч марта «Ассалому алайка, эй Абу Хубайб!» деди. Сўнг уч марта «Аллоҳга қасам, мен сени бундан қайтарган эдим-ку?» деди. «Аллоҳга қасамки, мен сени кўп рўза тутувчи, кўп намоз ўқувчи, силаи раҳм қилувчи деб билганман. Аллоҳга қасамки, бир умматнинг энг ёмони сен бўладиган бўлсанг, демак, ўша уммат энг яхши умматдир!» деди-да, йўлида давом этди.

Абдуллоҳ ибн Умарнинг қилган иши ва гапи етиб келгач, Ҳажжож одам юборди, уни (Ибн Зубайрни) осилган жойидан олиб, яҳудийларнинг қабристонига ташлашди. Сўнгра унинг онаси Асмо бинти Абу Бакр розияллоху анхумонинг олдига одам юборди. У киши унинг олдига келишдан бош тортди. Ҳажжож «Ё ҳузуримга келасан, ё сочингдан судраб келадиган одам юбораман» деб, яна одам юборди. У яна бош тортиб, «Аллоҳга қасамки, сочимдан судраб олиб кетадиган одамни юбормагунингча олдинга бормайман», деди. Шунда Ҳажжож «Кавушимни келтиринглар» деб, кавушини кийди. Сўнг гердайганча юриб келиб, унинг ҳузурига кирди-да: «Аллоҳнинг душманига қандай муомала қилганимни кўрдингми?» деди. «Кўрдим. Сен унинг дунёсини хароб қилибсан, у эса

сенинг охиратингни хароб қилибди. Айтишларича, сен унга «Эй қўшбелбоғликнинг боласи!» дер эмишсан? Аллоҳга қасамки, ўша қўшбелбоғлик менман. Ўша қўшбелбоғнинг бирига Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан Абу Бакрнинг егуликларини ўраб, ҳашаротлардан сақлар эдим. Бири эса аёл кишига керак бўладиган белбоғ эди. Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бизга: «**Сақиф қабиласидан битта каззоб ва битта қонхўр чиқади**», деганлар. Каззобни кўрдик, қонхўр эса сен бўлсанг керак», деди. Ҳажжож индамай туриб, чиқиб кетди».

Муслим ва Термизий ривоят қилганлар.

Шарҳ: Бу ривоятда Ислом тарихидаги энг қайғули воқеалардан бири ҳақида сўз кетмоқда. Муовия розияллоҳу анҳу одамлардан ўз ўғли Язидга байъат олгандан кейин вафот этдилар. Аммо Маккада улуғ саҳобийнинг ўғли – улуғ саҳобий Абдуллоҳ ибн Зубайр одамларни янги халифага эмас, ўзларига байъат қилишга чақирдилар. Ҳижоз аҳли у кишига байъат қилди. Вақти-соати етиб, Язид ибн Муовия Ҳижозни ҳам ўзига бўйсундириш учун Бану Сақиф қабиласидан чиққан Ҳажжож бошчилигидаги лашкарни Мадина ва Макка томонга юборди. Ҳажжож ибн Юсуф ас-Сақафий умавий халифаларнинг амирларидан бири бўлиб, ўзининг золимлиги билан танилган, Ҳажжож золим деган ном олган одам эди.

Ҳажжож бу муқаддас ерларга келиб, мисли кўрилмаган зулмлар қилди. Маккаи Мукарраманинг ҳарамлигини ҳам бузиб, Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳу ва у кишининг одамларининг бирортасини қўймасликка қарор қилиб, шафқатсиз уруш олиб борди. Иложи қолмагач, Ибн Зубайр ва у кишининг одамлари Масжидул Ҳаромга кириб олдилар. Ҳажжож эса манжаниқдан тош отиб, Каъбаи муаззамани ҳам парчалаб ташлади. Ёлғиз ўзи қолган Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳу қариб, икки кўзи кўрмай қолган оналари Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳонинг олдиларига кириб, «Онажон, ёлғиз ўзим қолдим, нима қилай?» деди. «Ишинг ҳақ бўлганидан кейин ёлғизлигинг узр бўлмайди. Чиқиб, душман билан курашни давом эттир!» деди она. «Ўлганимдан кейин мени қиймалармикан, деган хавфим бор», деди ўғил. «Сўйилган қўй терисининг шилинганини сезмайди. Қўрқма, чиқ!» деди она.

Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳу жангни ёлғиз ўзлари давом эттириб, ниҳоят, Ҳажжожнинг одамлари қўлида ҳалок бўлдилар. Золим Ҳажжож у кишининг муборак жасадларини Маккадан Мадинага кетадиган йўлдаги хурмо дарахтига осиб қўйишни буюрди. Биз ўрганаётган ривоятнинг ровийси Абу Навфал гапни ўша ердан бошламоқда:

«Мадинага кетадиган йўлда Абдуллоҳ ибн Зубайрнинг осиб қўйилганини кўрдим. Қурайшликлар ҳам, бошқа одамлар ҳам унинг олдидан ўтишар эди. Бир пайт унинг олдидан Абдуллоҳ ибн Умар ўтаётиб, тўхтаб, уч марта «Ассалому алайка, эй Абу Хубайб!» деди».

Буюк саҳобий Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳумо дарахтда осилиб турган мурдага салом бердилар. Бундан мурдага салом бериш жоиз эканлиги келиб чиқади. Шу билан бирга, Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳу бу ўликка эҳтиром кўрсатиб, унинг кунясини айтиб мурожаат қилмоқдалар, бир эмас, уч марта салом бермоқдалар.

«Сўнг уч марта «Аллоҳга қасам, мен сени бундан қайтарган эдим-ку?» деди».

Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳу Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳумога Бану Умайяга қарши чиқмаслик, улар билан тўқнашмаслик ҳақида насиҳат қилган эдилар. Аммо Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳумо бу насиҳатга қулоқ осмаган эдилар.

«Аллоҳга қасамки, мен сени кўп рўза тутувчи, кўп намоз ўқувчи, силаи раҳм қилувчи деб билганман».

Дарҳақиқат, Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳу жуда кўп фазилатлар соҳиби эдилар. У зотнинг оталари жаннат башорати берилган ўн кишининг бири – Зубайр ибн Аввом розияллоҳу анҳу, оналари эса Абу Бакр Сиддиқнинг қизлари Асмо розияллоҳу анҳо эдилар. Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳумо Мадинада муҳожирлардан биринчи бўлиб туғилган фарзанд бўлган, Расулуллоҳ алайҳиссалом бунга жуда ҳам қувонган эдилар, унинг танглайини ўзларининг муборак туфуклари билан кўтарган эдилар. Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳумо кўплаб яхши фазилатларга эга инсон эдилар, лекин кўп рўза тутишлари, кечалари кўп нафл намоз ўқишлари, силаи раҳмни кўп қилишлари билан алоҳида ажралиб турар эдилар.

«Аллоҳга қасамки, бир умматнинг энг ёмони сен бўладиган бўлсанг, демак ўша уммат энг яхши умматдир!» деди-да, йўлида давом этди».

Бану Умайяликлар ўз лашкарбошилари Ҳажжож орқали Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳумони ёмон одам деб эълон қилишган эди. Аммо Абдуллоҳ ибн Умар уларнинг бу эълонини ўзларининг ушбу сўзлари билан чиппакка чиқардилар.

Абдуллоҳ ибн Умарнинг қилган иши ва гапи Ҳажжожга етиб келди, чунки ҳамма ёқда Ҳажжожнинг жосуслари изғиб юрар, катта-кичик ҳар бир гапни дарҳол унга етказиб туришар эди. Ҳажжож Абдуллоҳ ибн Умар розияллоҳу анҳумодек буюк зотнинг бу иши ва гапи одамларга таъсир қилиб, Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳумонинг жасади кишиларга таъсир қилишидан қўрқди.

«Ҳажжож одам юборди, уни (Ибн Зубайрни) осилган жойидан олиб, яҳудийларнинг қабристонига ташлашди».

Маккаи Мукаррамада яҳудийлар қабристони бўлмаганлигини эътиборга оладиган бўлсак, жасад анча узоқ жойга олиб борилганлиги келиб чиқади. Ҳажжож ўзининг бу номардлиги билан кифояланмади. У ўз рақибининг ўлиmidан сўнг унинг кексайиб, кўзи кўрмай қолган онасини ҳам хорламоқчи бўлди.

«Сўнгра унинг онаси Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳумонинг олдига одам юборди».

Одамлар Ҳажжожнинг исмини эшитганда зир титрар эдилар. Унинг амридан бош тортиш бирор инсоннинг хаёлига ҳам келмас эди. Аммо Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳо бошқача иш тутдилар.

«У киши унинг олдига келишдан бош тортди».

Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳонинг бу ишидан Ҳажжожнинг ғазаби ғалаён қилиб, таҳдид қилишга ўтди.

«Ё ҳузуримга келасан, ё сочингдан судраб келадиган одам юбораман» деб, яна одам юборди».

Ҳажжожнинг бу таҳдидидан кейин ҳар қандай одам шаштидан тушиши турган гап эди. Аммо Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳо бошқача иш тутдилар.

«У яна бош тортиб, «Аллоҳга қасамки, сочимдан судраб олиб кетадиган одамни юбормагунингча олдингга бормайман», деди».

Ҳажжож золимнинг шармандаси чиқди. Аммо у ишни шундайлигича қолишини истамади. Нима қилиб бўлса ҳам, Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳони хорламоқчи, қилган нобакорлиги билан мақтанмоқчи бўлди.

«Шунда Ҳажжож «Кавушимни келтиринглар» деб, кавушини кийди. Сўнг гердайганча юриб келиб, унинг ҳузурига кирди-да: «Аллоҳнинг душманига қандай муомала қилганимни кўрдингми?» деди».

Бу золимнинг фикрича, Абдуллоҳ ибн Зубайр розияллоҳу анҳумо Аллоҳнинг душмани эмиш. Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳо ўзининг баҳодир ўғли ҳақидаги бундай аҳмоқона саволга ажойиб жавоб берди.

«Кўрдим. Сен унинг дунёсини хароб қилибсан, у эса сенинг охиратингни хароб қилибди», яъни «Сен уни ўлдириб, бу дунёсига зарар етказдинг. Аммо у ўзининг ўлими билан сенинг охиратингни бузди. Уни ўлдирганинг учун охиратда жавоб берасан, дўзахга тушасан».

«Айтишларича, сен унга «Эй қўшбелбоғликнинг боласи!» дер эмишсан?»

Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳонинг лақаблари Зотуннитоқайн – «икки белбоғли аёл» эди.

«Аллоҳга қасамки, ўша қўшбелбоғлик менман. Ўша қўшбелбоғнинг бирига Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам билан Абу Бакрнинг егуликларини ўраб, ҳашаротлардан сақлар эдим. Бири эса аёл кишига керак бўладиган белбоғ эди».

Расулуллоҳ алайҳиссалом Абу Бакр розияллоҳу анҳу билан бирга ҳижратга чиққанларида Асмо розияллоҳу анҳо уларга йўл учун таом бериб юбормоқчи бўлди. Шошилишда таомни солгани нарса топа олмай қолди. Шунда ўйлаб ўтирмай, белидаги белбоғни ечиб, иккига бўлди-да, бир бўлагига таомни тугди, иккинчи бўлагини яна белига боғлаб олди. Шу ондан бошлаб Асмо бинти Абу Бакр розияллоҳу анҳо Зотуннитоқайн – икки белбоғли аёл номини олдилар. У киши Ҳажжожга қаратилган гапларда давом этдилар:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васаллам бизга: «Сақиф қабиласидан битта каззоб ва битта қонхўр чиқади», деганлар. Каззобни кўрдик, қонхўр эса сен бўлсанг керак».

Каззоб – Сақиф қабиласидан чиқиб, пайғамбарлик даъвосини қилган Муҳтор ибн Абу Убайд ас-Сақафий деган нобакор эди. Қонхўр эса ҳозир Зотуннитоқайн – икки белбоғли аёлнинг олдиларида хўшшайиб ўтирган Ҳажжож ибн Юсуф ас-Сақафий бўлди. Бу гаплардан кейин унинг шармандаси чиқди.

«У индамай туриб, чиқиб кетди».

«Фитналар ва Қиёмат аломатлари» китобидан